

دریافت مقاله: ۱۴۰۰/۰۴/۰۳

فصلنامه مدیریت نظامی

پذیرش مقاله: ۱۴۰۰/۱۱/۱۰

سال بیست و یکم، شماره ۴، زمستان ۱۴۰۰

صص ۸۳-۱۱۴

مقاله پژوهشی

شناسایی و رتبه‌بندی مؤلفه‌های اخلاق حرفه‌ای استادان و اعضای هیئت‌علمی دانشگاه

افسری امام علی^(ع)

حسین مهدوی‌نسب^{۱*}، ابراهیم نظری فرخی^۲

چکیده

استادان دانشگاهی و اعضای هیئت‌علمی به‌عنوان اسوه و نمونه برای دانشجویان علاوه بر انجام وظایف علمی و پژوهشی خود، نقش اخلاقی حساسی نیز در تربیت و آموزش دانشجویان ایفا می‌کنند. استادان دانشگاه‌های نظامی با توجه به اهداف و رسالت خاصی که بر عهده دارند، وضعیت ویژه‌ای در زمینه رعایت و ترویج اصول اخلاقی خواهند داشت. هدف تحقیق حاضر، شناسایی ابعاد، مؤلفه‌ها و شاخصه‌های اخلاق حرفه‌ای اعضای هیئت‌علمی و استادان دانشگاه افسری امام علی^(ع) می‌باشد و در ادامه رتبه‌بندی ابعاد شناسایی‌شده از نگاه دانشجویان است. نوع پژوهش کاربردی، اکتشافی و به لحاظ روش، کیفی-کمی و دارای رویکردی استقرایی است. جامعه آماری تحقیق حاضر برای رتبه‌بندی ابعاد به‌دست‌آمده دانشجویان دانشگاه افسری امام علی^(ع) می‌باشد و حجم نمونه با استفاده از جدول مورگان ۱۷۵ نفر برآورده شده است. روش گردآوری داده‌ها به‌صورت فیش‌برداری و مصاحبه است. ابزار گردآوری نیز شامل پرسش‌نامه و مصاحبه با خبرگان است. نتایج نشان داد که اخلاق حرفه‌ای اعضای هیئت‌علمی دانشگاه افسری امام علی^(ع) شامل پنج بُعد آموزشی، پژوهشی، تربیتی، اخلاق فردی و سازمانی است و هر یک از ابعاد و مؤلفه‌های اخلاق حرفه‌ای در بین اعضای هیئت‌علمی و استادان دانشگاه افسری امام علی^(ع) بالاتر از حد متوسط است. بُعد اخلاق فردی با مؤلفه‌های روحیه جهادی، رفتاری و شایستگی‌های عقیدتی و سیاسی از بالاترین رتبه و ابعاد پژوهشی و تربیتی کم‌اهمیت‌ترین ابعاد هستند. پیشنهاد می‌شود شاخص‌های شناسایی‌شده در این پژوهش در دانشگاه مورد مطالعه و سایر دانشگاه‌های نظامی و مراکز آموزشی ارتش جمهوری اسلامی ایران، کاربردی شده، استادان و اعضای هیئت‌علمی بر این اساس، ارزیابی شوند.

واژه‌های کلیدی: اخلاق، اخلاق حرفه‌ای، دانشگاه افسری امام علی^(ع)، هیئت‌علمی، تحلیل مضمون

۱. کارشناسی ارشد مدیریت دولتی (*نویسنده مسئول)، najaf13601360@gmail.com

۲. استادیار و عضو هیئت‌علمی دانشگاه افسری امام علی^(ع)، تهران، ایران، e60_itmgt@yaho.com

مقدمه

یکی از مهمترین مؤلفه‌ها در موفقیت هر سازمانی اخلاق است. اگرچه انسان‌ها در مصادیق اخلاق سازمانی و اخلاق حرفه‌ای تعریف واحدی ندارند، اما همه خواهان موفقیت بوده، در کسب موفقیت و موفقیت‌طلبی همسان هستند. موفقیت در زندگی شخصی، شغلی و حیات سازمانی، آرمان مشترک و معنابخش آدمی است. اخلاق موضوعی است که هرگز در قاموس زندگی فردی و اجتماعی انسان‌ها فراموش نشده و نخواهد شد. یکی از مسائل مهمی که امروزه در نظام حرفه‌ای مطرح است، اخلاق و مؤلفه‌های آن است.

امروزه اخلاق^۱ یکی از مهمترین متغیرها در موفقیت سازمان‌ها شناخته شده و حاکمیت اخلاق حرفه‌ای می‌تواند به میزان بسیار چشمگیری به سازمان در جهت کاهش تنش‌ها و توفیق در تحقق اهداف یاری رساند و لذا داشتن اخلاق حرفه‌ای در سازمان‌ها مزیتی رقابتی است (صفیان و همکاران، ۱۳۹۸). اخلاق حرفه‌ای^۲ یکی از مسائل اساسی همه جوامع بشری است. در غرب، در دانش‌های مربوط به مدیریت و سازمان، شاخه‌ای با عنوان اخلاق حرفه‌ای وجود دارد. بسیاری از شرکت‌های موفق برای تدوین راهبرد اخلاقی احساس نیاز کرده و به این باور رسیده‌اند که در سازمان یک فرهنگ مبتنی بر اخلاق رسوخ کند. از این رو کوشیده‌اند به تحقیقات درباره اخلاق حرفه‌ای جایگاه ویژه‌ای بدهند. وقتی از حوزه فردی و شخصی به حوزه کسب‌وکار گام می‌نهمیم، اخلاق کار یا اخلاق شغلی به میان می‌آید؛ مانند اخلاق پزشکی، اخلاق معلمی، اخلاق مهندسی، اخلاق آموزشی، اخلاق هیئت‌علمی و استادان دانشگاهی و نظایر آن (سهیلی و همکاران، ۱۳۹۶: ۵۵).

لازم است اعضای هیئت‌علمی و استادان حرفه‌ای باشند؛ زیرا نه فقط وظیفه یاری‌دادن به دانشجویان برای خلق دانش بر عهده آنها هست، بلکه وظیفه دارند برای ایجاد بینش در دانشجویان و پرورش مهارت‌های حرفه‌ای آنها در چهارچوب اهداف نظام آموزش عالی به آنها یاری رسانند (آهن‌چیان و سلیمانی، ۱۳۹۶). بر این اساس، ضروری است افرادی که در تعلیم و آموزش افراد جامعه نقش دارند، اولاً وظایف اخلاقی مرتبط با حرفه‌ی خود را بشناسند تا

۱ Ethics

۲ professional Ethics

مسئولیت‌های شغلی خود را بدون نیاز به هرگونه ناظر خارجی به‌خوبی انجام دهند؛ ثانیاً متوجه باشند که در جایگاه شغلی خود وظیفه تربیت اخلاقی افراد را هم به عهده‌دارند و برای انجام این وظیفه ابتدا خود باید ملزم به اخلاق عملی باشند. درباره اهمیت این تحقیق، همین کافی است که در آموزه‌های دینی، نصوص فراوانی درباره اخلاق حرفه‌ای به چشم می‌خورد و در دعوت انبیا نیز سخن از این مقوله بسیار زیاد است. آموزه‌های دینی و حرکات انبیا در همه ابعاد، از جمله بعد اخلاقی انسان بر اساس «توحید» بنیان نهاده شده است و از طرفی با توجه به وظیفه خطیر مؤسسات آموزش عالی و به‌ویژه دانشگاه‌های بخش دفاع که در تربیت و پرورش دانشجویان، رشد و توسعه آنها و تزریق این دانشجویان در قالب مدیران و فرماندهانی که در آینده باید عهده‌دار مسئولیت‌های سنگین حوزه دفاع شوند، نقش دارند، اهمیت خاص می‌یابد. از این رو، در جامعه دانشگاهی به‌ویژه قلمرو مکانی این پژوهش یعنی دانشگاه افسری امام علی^(ع) طرح بحث اخلاق حرفه‌ای به دلیل اهمیت و جایگاه ویژه شغل هیئت‌علمی و استادان و نیز اینکه بسیاری از رفتارها و اقدامات آنها ریشه در اخلاق داشته و متأثر از ارزش‌های اخلاقی است، ضرورت می‌یابد.

علت طرح مباحث اخلاق حرفه‌ای در دانشگاه‌های افسری ارتش جمهوری ایران و همچنین تأکید بیشتر و اهمیت آن نیز به این دلیل است که اعضای هیئت‌علمی در کنار مدیران و فرماندهان این دانشگاه‌ها باعث ارتقای کیفیت توان علمی و تربیت افراد نخبه، خلاق و متخصص شده و به‌تبع آن، این موضوع باعث رشد و بالندگی حوزه دفاع کشور در آینده خواهد شد. بدین‌جهت پژوهش حاضر با هدف احصای ابعاد و مؤلفه‌های اخلاق حرفه‌ای استادان و هیئت‌علمی در قالب یک الگوی کامل و جامع به روش آمیخته (کیفی و کمی) با بررسی مقالات، اسناد و مدارک مختلف و متنوع درزمینه‌ی اخلاق حرفه‌ای و سپس رتبه‌بندی ابعاد به‌دست‌آمده با نرم‌افزار SPSS به انجام رسیده است

قوانین، گزاره‌های رسمی اجتماعی هستند که رفتار شایسته و اقدامات حکومتی در مقابل رفتار ناشایست را تعریف می‌کنند. قوانین بدون شک باورهای اخلاقی را پوشش نمی‌دهند. آنها نوعی موارد را پوشش می‌دهند که بتوانند به‌روشنی تدوین گردند، به اجتماع اثر کنند و بر اساس اصول قبول‌شده اخلاق عمومی باشند. از طرفی ذکر این نکته ضروری به نظر می‌رسد که اصول اخلاقی کدام است؟ در رابطه با به‌کارگیری اخلاق (در تولید محتوای دانشی)، قضاوت با

کیست؟ هزینه عدم تمکین از اصول اخلاقی در فرایند تولید محتوای دانشی چیست؟ در نهایت آیا این اصول، محدوده جغرافیایی مشخصی دارند یا ممکن است در نواحی مختلف یا جوامع مختلف، متفاوت باشند؟ (البرزی، ۱۳۹۱). نادیده گرفتن مسائل اخلاقی در پژوهش، گاهی بدون تعمد و صرفاً به سبب بی‌اطلاعی از اخلاق حرفه‌ای پژوهشگری صورت می‌پذیرد. در حوزه پژوهش، مطلوب است که روشن شود اخلاق پژوهشگری چه حدود مرز و چه مسائلی دارد. جواب این مسائل می‌تواند بر اساس مبانی فکری مختلف، ارائه شود. این مبانی را می‌توان در مکاتب و پارادایم‌های مختلف اخلاق هنجاری یافت: اخلاق نتیجه‌نگر، اخلاق فضیلت‌نگر، اخلاق وظیفه‌نگر و اخلاق حقوق محور (لشکر بلوکی، ۱۳۸۷). استادان دانشگاهی و اعضای هیئت علمی به‌عنوان اسوه و نمونه برای دانشجویان علاوه بر انجام وظایف علمی و پژوهشی خود، نقش اخلاقی حساسی نیز در تربیت و آموزش دانشجویان ایفا می‌کنند. در این میان استادان دانشگاه‌های نظامی با توجه به اهداف و رسالت خاصی که بر عهده دارند، وضعیت ویژه‌ای در زمینه رعایت و ترویج اصول اخلاقی خواهند داشت. حال با توجه به موارد مطرح شده این مسئله مطرح است که استادان و اعضای هیئت علمی دانشگاه افسری امام علی^(ع)، به‌عنوان یکی از ارکان اصلی آموزش و تربیت دانشجویان دانشگاه‌های نظامی بر اساس چه ابعاد، مؤلفه‌ها و شاخص‌هایی بایستی نسبت به رعایت و ترویج اخلاق حرفه‌ای تلاش نمایند. از این رو، پرداختن به این موضوع از اهمیت زیادی برخوردار است و کم‌توجهی به رعایت اخلاق حرفه‌ای می‌تواند به‌عنوان یک مسئله اساسی در نظام آموزشی دانشگاه مطرح شود. شناسایی شاخص‌های و مؤلفه‌های اخلاق حرفه‌ای استادان از مراحل اساسی و ضروری برای فرایند برنامه‌ریزی آموزشی دانشجویان است. با نگرش به مطالب بیان شده، مسئله این است که اخلاق حرفه‌ای خاص استادان و اعضای هیئت علمی دانشگاه افسری امام علی^(ع) شامل چه ابعاد، مؤلفه‌ها و شاخصه‌هایی بوده، رتبه-بندی این ابعاد چگونه است؟

مبانی نظری و پیشینه تحقیق

جستجو در منابع نشان می‌دهد که پژوهش‌های مدرن علمی در زمینه اخلاق حرفه‌ای استادان و اعضا هیئت علمی دانشگاه‌ها به‌ویژه در دانشگاه‌های سازمانی و آموزشی سابقه طولانی ندارد و کمتر به این موضوع پرداخته شده است، اما مهمترین تحقیقات و پژوهش‌های صورت گرفته در این زمینه به شرح زیر هست:

طی پژوهشی که به‌وسیله شهرام نظری و همکاران (۱۳۹۹) در خصوص نقش مسئولیت اجتماعی و اخلاق حرفه‌ای در ارتقای سرمایه اجتماعی معلمان و استادان تربیت‌بدنی شهر انجام گرفت، نشان داده که بین مسئولیت‌پذیری با اخلاق حرفه‌ای، بین اخلاق حرفه‌ای معلمان با سرمایه اجتماعی و بین متغیر مسئولیت اجتماعی با اخلاق حرفه‌ای ارتباط مثبت و معناداری وجود دارد. در نهایت معادلات ساختاری نشان داد که مسئولیت اجتماعی از طریق متغیر میانجی اخلاق حرفه‌ای بر سرمایه اجتماعی استادان تربیت‌بدنی اثر مثبت و معناداری دارد.

طی پژوهشی که به‌وسیله نریمان عباسی (۱۳۹۹) با عنوان طراحی و تبیین مؤلفه‌های اخلاق حرفه‌ای در بین دبیران آموزش و پرورش استان آذربایجان غربی انجام شد، یافته‌ها نشان می‌دهد که مؤلفه‌های رعایت حرمت همکاران، شایستگی تخصصی، شایستگی پداگوژیکی، رشد و توسعه دانش‌آموزان، حفظ اسرار دانش‌آموزان، ارزیابی حرفه‌ای (تعامل حرفه‌ای) با دانش‌آموزان، انجام ارزشیابی صحیح از دانش‌آموزان، احترام گذاشتن به مسئولان و سازمان، نحوه برخورد با موضوعات حساس و ارتقای شخصیت علمی و رشد تهذیب نفس در خویش مورد تأیید در راستای تبیین اخلاق حرفه‌ای هستند.

طی تحقیقی که به‌وسیله کریم اسکندری (۱۳۹۸) با عنوان شناسایی و اولویت‌بندی مؤلفه‌های اخلاق حرفه‌ای اعضای هیئت‌علمی دانشگاه پیام نور استان آذربایجان شرقی بر اساس آموزه‌های اسلامی به روش کمی و کیفی انجام شد، سی مؤلفه اخلاق حرفه‌ای در بین استادان شناسایی گردید. میانگین تمامی این مؤلفه‌ها بالاتر از حد متوسط است و به ترتیب خدامحوری استادان و پرهیز از داشتن هرگونه روابط شخصی با دانشجویان بیشترین و کمترین امتیاز را در بین اعضای هیئت‌علمی کسب کرده‌اند.

طی پژوهشی که به‌وسیله مهدی صفیان و همکارانش (۱۳۹۸) به منظور دستیابی به الگویی جامع برای مفهوم اخلاق حرفه‌ای استادان در دانشگاه سازمانی با رویکرد کیفی و روش تحلیل مضمون انجام شد، بعد از مطالعه ادبیات حوزه‌های اخلاق و دانشگاه‌های سازمانی، مصاحبه با خبرگان از جمله استادان و مدیران سازمانی منتخب صورت گرفت. با تحلیل داده‌ها الگوی اخلاق حرفه‌ای اعضای هیئت‌علمی دانشگاه‌های سازمانی در شش بُعد شایستگی اخلاق حرفه‌ای شامل شایستگی آموزشی، شایستگی پژوهشی، شایستگی اجرایی، شایستگی فرهنگی تربیتی، شایستگی تعهدی و شایستگی خدمات مستشاری ترسیم گردید.

طی پژوهشی که امیرحسین کیزوری و همکاران (۱۳۹۸) در خصوص ادراک دانشجویان از شایستگی‌های تدریس اعضای هیئت‌علمی دانشگاه فردوسی مشهد به روش پژوهش کیفی و با استفاده از روش پدیدارشناسی انجام دادند، به این نتیجه رسیدند که از نظر دانشجویان شایستگی‌های تدریس استادان شامل شش مقوله اصلی شامل مهارت آموزشی، مهارت

پژوهشی، مهارت ارتباطی، اخلاق حرفه‌ای، ویژگی‌های شخصیتی و مهارت مدیریت کلاس است. از این رو، تعیین شایستگی‌ها و اخلاق حرفه‌ای تدریس مورد نیاز اعضای هیئت‌علمی می‌تواند خطوط راهنمایی برای تعیین مسیر و راهبرد برنامه‌های بالندگی اعضای هیئت‌علمی است و مبتنی بر آن مسئولان آموزشی دانشگاه برای توسعه صلاحیت‌های حرفه‌ای اعضای هیئت‌علمی و ارتقای کیفیت آموزش‌های دانشگاهی تدابیر شایسته اتخاذ کنند.

طی پژوهشی که از سوی رسول عباسی و همکاران (۱۳۹۵) به روش ترکیبی از نوع پیمایشی و فراترکیب در خصوص وضعیت اخلاق حرفه‌ای استادان دانشگاهی از دیدگاه دانشجویان صورت گرفته است، نشان می‌دهد که با توجه به ماهیت پیچیده تدریس که نه فقط یک موضوع شناختی بلکه یک فرایند تربیتی نیز هست، بر اساس یافته‌های پژوهشی آنها هشت شاخص عدالت، ضابطه‌مداری، اعتدال، بردباری، جوانمردی، انگیزه‌بخشی، تدریس اثربخش و هدایت‌گری علمی مفهوم‌سازی گردید و رعایت این شاخصه‌ها از سوی استادان و هیئت‌علمی تأکید شد.

طی پژوهشی که مهدی سلیمی (۱۳۹۵) تحت عنوان مؤلفه‌های اخلاق حرفه‌ای استادان دروس تربیت‌بدنی عمومی دانشگاه‌ها انجام داد، استفاده از تمرینات و آزمون‌های مهارتی مناسب و استاندارد، جلوگیری از دل‌زدگی دانشجویان و علاقه‌مند نمودن آنها به ورزش، پرهیز از شوخی و طنزهای ناشایست، استفاده از ارزشیابی نسبی در مورد عملکردهای مهارتی دانشجویان، فروتنی و پرهیز از تکبر و خودبرتربینی از مهمترین شاخصه‌های اخلاق حرفه‌ای در استادان تربیت‌بدنی عمومی است.

مهدی سبحان‌زاده و همکاران (۱۳۹۴) در پژوهشی به روش توصیفی مقطعی در خصوص مؤلفه‌های اخلاق حرفه‌ای تدریس از دیدگاه دانشجویان، نشان دادند که شاخه‌های اخلاق حرفه‌ای تدریس می‌تواند شامل انتقادپذیری، تکریم دانشجویان، عدالت، حسن تدبیر، مضایقه نکردن و آموزش مداوم، عامل بودن به آیین‌نامه‌های دانشگاه، پاسخگو بودن در برابر مشکلات آموزشی دانشجویان، همدلی با دانشجویان، اهمیت دادن به پژوهش و... باشد.

براساس پژوهشی که سارا فرزانه (۱۳۹۳) با عنوان بررسی مهمترین مؤلفه‌های اخلاق حرفه‌ای استادان از دیدگاه اعضای هیئت‌علمی، دانشجویان کارشناسی ارشد و مدیران گروه دانشکده علوم انسانی دانشگاه گیلان انجام داد، پنج مؤلفه‌ای که بالاترین درصد میانگین و توافق آرا را در بین یک گروه کسب کرده‌اند، عبارت از حفظ ادب و نزاکت در کلاس درس، رعایت انصاف و عدالت در تدریس، ارزشیابی و نمره‌دهی، داشتن برنامه آموزشی برای تدریس اثربخش، داشتن روحیه انتقادپذیری و رعایت هنجارهای جامعه و وظایف شهروندی به‌عنوان فردی فرهنگی و دانشگاهی و ... بیان می‌دارند که بهترین راهکار برای انتخاب و بهبود

مؤلفه‌های اخلاق حرفه‌ای تلاش در جهت تهیه و تدوین منشور اخلاقی دانشگاه با کمک مسئولان امر و صاحب‌نظران و نهادینه کردن این امر در دانشگاه است.

در همین راستا بانر و کانن^۱ در سال ۱۹۹۷ طی پژوهشی بیان می‌دارند که تدریس هنر است. آنها ویژگی‌های معلمان موفق را تحلیل کرده‌اند و این نکته که چنین ویژگی‌هایی سبب ارتقای سطح یادگیری و فهم می‌شود. از نظر آنان از ویژگی‌های هر تدریس بسیار موفق، یادگیری، اقتدار، اخلاق، خلاقیت، نظم، محبت، صبر، روحیه و نشاط است که بخش زیادی از آن ماهیتی اخلاقی دارد.

کوگی‌نایدو^۲ (۲۰۱۲) در پژوهشی که با عنوان اصول اخلاقی رایج استادان در کشور نیوزلند به روش کمی و کیفی و گردآوری داده از دانشجویان و استادان دانشگاهی انجام گرفت، نشان داد که کارآمدی آموزشی، صلاحیت محتوا، برخورد با موضوعات حساس، پیشرفت دانشجو رابطه دوگانه با دانشجو، محرمانه بودن، احترام به همکاران، ارزیابی معتبر دانشجویان، احترام به سازمان از اصول اخلاقی رایج در بین استادان هست.

ماریه و همکاران^۳ (۲۰۰۹) پژوهشی با عنوان استانداردهای اخلاقی تدریس به روش کمی و توزیع پرسشنامه در بین جامعه آماری خود متشکل از جمعی از دانشجویان و مدیران دانشگاهی انجام گرفت، به این نتیجه رسیدند که کمک به دانشجویان برای امتحانات، بازخورد از دانشجویان، دریافت پیشنهادهای دانشجویان، ارائه نمونه‌های برتر از پاسخ آزمون‌ها، پروژه‌ها و مقالات برتر، دادن فرصت تجدیدنظر به دانشجویان، داشتن طرح درس و گنجانیدن فعالیت‌ها و بحث گروهی در کلاس از استانداردهای اصلی اخلاق تدریس هست.

جمع‌بندی حاصل از پیشینه پژوهش‌های انجام‌شده نشان می‌دهد که اخلاق حرفه‌ای در دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی داخل و خارج از کشور، جزء دغدغه‌های اساسی به شمار می‌رود. اهمیت تعلیم و تربیت در تمامی این پژوهش‌ها، پرداختن به مقوله‌های تربیتی توأم با پرداختن به مباحث آموزشی و پژوهشی از جمله اهمیت این پژوهش‌ها به شمار می‌رود. نکته آن که در بعضی از این پژوهش‌ها، بُعد اخلاق حرفه‌ای به صورت کاملاً مستقل مورد پژوهش قرار گرفته بود، ولی در برخی از پژوهش‌های انجام‌شده، عامل اخلاق حرفه‌ای در قالب ابعاد پژوهشی و آموزشی مورد مطالعه قرار گرفته بود.

۱. Banr&kann

۲. Kogi Naidoo

۳. Marie-Anne Mundy; Lori Kupczynski, Joannetta D. Ellis & Robina L. Salgado

اخلاق: اخلاقیات و اصول اخلاقی از مباحثی است که به کارگیری آن در جامعه مورد تأکید اسلام هست؛ به طوری که در احادیث مختلفی می بینیم که تمام اهداف بعثت پیامبر اسلام و سایر ائمه - علیهم السلام- و سیره آنها در تکامل اخلاق خلاصه می شده است. از این رو اخلاقیات به عنوان مجموعه ای از ارزش ها، بایدها و نبایدها، می تواند نقش مهمی را در مدیریت و سایر مشاغل از قبیل معلمی، پزشکی، مهندسی، اعضای هیئت علمی و سایر شغل هایی که به صورت تخصصی و حرفه ای مشغول هستند، ایفا کند (اسکندری، ۱۳۹۸). اخلاق، جمع خلق و به معنای کیفیتی نفسانی است که باعث می شود افعالی که با آن کیفیت تناسب دارند، بی شک و تردید از انسان صادر شود. پیامبر اسلام (ص) هدف از بعثت خود را تکمیل مکارم اخلاق می داند: «إِنَّمَا بُعِثْتُ لِأَتَمِّمَ مَكَارِمَ الْأَخْلَاقِ». اسلام اخلاق نیک را موجب آموزش گناهان قرار می دهد و بهترین اعمال، در ترازوی قیامت را حُسن خلق معرفی می فرماید (سعادت مند، ۱۳۸۲). اخلاق حرفه ای

اخلاق حرفه ای به عنوان شاخه ای از دانش اخلاق به بررسی تکالیف اخلاقی در یک حرفه و مسائل اخلاقی آن می پردازد و درصدد ارائه شیوه ها و دستورهایی است که این تکالیف را برای افراد و گروه های حرفه ای تعیین کند، آنچه از عبارت اخلاق حرفه ای به ذهن متبادر می شود، چیزی غیر از اخلاق کار و اخلاق مشاغل نیست؛ بنابراین مسئولیت های اخلاقی بنگاه در قبال محیط را می توان اخلاق حرفه ای نامید (اسکندری، ۱۳۹۸). اخلاق نشان دهنده شخصیت فرد است، اما این اخلاق حرفه ای است که مناسبات و روابط و پیوندهای اجتماعی افراد را به طور مطلوب شکل و گسترش می دهد. اخلاق حرفه ای، بخشی از اخلاق است؛ زیرا تعهدات حرفه ای در نهایت تعهداتی اخلاقی هستند، اما جدا از اخلاق، به صورت متداول، تعهدات حرفه ای، پیش فرض های خاص مربوط به عمل است. با توجه به تعریف اخلاق و حرفه، اخلاق حرفه ای، حوزه های تخصصی در دانش اخلاق است که مسئولیت های اخلاقی بنگاه ها و مشاغل و نیز تحلیل مسائل اخلاقی در کسب و کار را بیان می کند و در حل معضلات اخلاقی در کسب و کار نقش عملیاتی دارد. رعایت اخلاقیات و پای بندی به ارزش های اخلاقی به یکی از مهمترین پدیده هایی تبدیل شده است که سازمان ها به آن توجه دارد. امروزه اصول اخلاقی به صورت بخشی از سیاست های رسمی و فرهنگ غیررسمی سازمان ها درآمده است. بسیاری از سازمان ها به صورت رسمی اصول اخلاقی را تعریف کرده اند و برای اجرایی شدن آنها نظام های آموزشی ایجاد شده است. این اصول اخلاقی نام منشور اخلاقی به خود گرفته است (صالح نیا و توکلی، ۱۳۸۸). هدف از اخلاق حرفه ای، مسئولیت اخلاقی فرد از نظر شغل است. پزشک، معلم، استاد و مهندس به عنوان شخص حقیقی مسئولیت هایی اخلاقی دارد؛ مسئولیت های اخلاقی آنها برخاسته از شغلی است که بر دوش گرفته اند؛ به گونه ای که اگر شغل دیگری می پذیرفتند،

مسئولیت‌های اخلاقی آنها تغییر می‌کرد. لذا هر شغلی به اقتضای حرفه‌ای، مسئولیت‌های اخلاقی ویژه‌ای را می‌آفریند (فرامرزی قراملکی، ۱۳۸۵). ساده‌ترین انگاره در تعریف اخلاق حرفه‌ای این است که آن را «مسئولیت‌پذیری در زندگی شغلی» بدانیم، برحسب اینکه در این مسئولیت‌پذیری، عضو مسئول دارای شخصیت حقیقی یا حقوقی باشد، اخلاق حرفه‌ای دومرتبه پیدا می‌کند: مسئولیت اخلاقی فرد در زندگی شغلی؛ این مرتبه از مسئولیت اخلاقی فرد در زندگی شخصی متمایز است. تعاریف مختلفی برای اخلاق حرفه‌ای به‌وسیله پژوهشگران ارائه شده است که از جمله آنها می‌توان به موارد قید شده در جدول شماره ۱ اشاره کرد.

جدول شماره (۱): تعاریف اخلاق حرفه‌ای

پژوهشگر	اخلاق حرفه‌ای
سهیلی و همکاران، ۱۳۹۶	اخلاق حرفه‌ای را می‌توان کاربرد اصول اخلاقی در زندگی و مناسبات حرفه‌ای دانست. پرسش اصلی اخلاق حرفه‌ای را می‌توان بدین گونه مطرح نمود: «ما در مناسبات حرفه‌ای و کاری خود چگونه باید رفتار کنیم تا اخلاق حرفه‌ای را رعایت کرده باشیم؟»
شیخ‌زکریایی و آتش‌زاده، ۱۳۹۴	اخلاق حرفه‌ای قواعدی است که افراد باید در حرفه خود رعایت کنند. میزان توسعه و رشد اخلاق حرفه‌ای به میزان کارکرد موفق و توان تغییرپذیری آن بستگی دارد. هر قدر رعایت اخلاق حرفه‌ای فراگیرتر باشد، میزان تعهد به اصول آن از درجه بیشتری برخوردار است و هر قدر محدودیت‌های اعمال شده ناشی از اصول اخلاق حرفه‌ای منطقی‌تر و در رشد سازمان مؤثرتر باشد، پای‌بندی به آن محکم‌تر خواهد بود.
ایمانی‌پور، ۱۳۹۱	اخلاق حرفه‌ای به چگونگی رفتار، ادب و عمل شخص هنگام انجام کار حرفه‌ای می‌پردازد. این کار می‌تواند مشاوره، پژوهش، تدریس، نویسندگی، طبابت یا هر شغل دیگری باشد. در واقع، اخلاق حرفه‌ای مجموعه‌ای از اصول و استانداردهای سلوک بشری است که رفتار افراد و گروه‌ها در یک ساختار حرفه‌ای را تعیین می‌کند و مفهوم آن از علم اخلاق اتخاذ شده است. به‌عبارت‌دیگر، مجموعه قوانین اخلاقی که از ماهیت حرفه‌ای شغل به‌دست آمده، اخلاق حرفه‌ای نام دارد.
پینی و پیرسی، ۲۰۱۳	به مجموعه‌ای از کنش‌ها و واکنش‌های اخلاقی پذیرفته‌شده که از سوی سازمان‌ها یا مجامع حرفه‌ای مقرر می‌شود تا مطلوب‌ترین روابط اجتماعی ممکن را برای اعضای خود در اجرای وظایف حرفه‌ای فراهم آورد، اخلاق حرفه‌ای گویند.

اخلاق در آموزش عالی و تدریس

برخی از ضوابط اخلاقی آموزش دانشگاهی که مدیران آموزش عالی باید خود به آنها عمل نمایند و بر اجرای درست آنها نظارت و همت گمارند، عبارتند از:

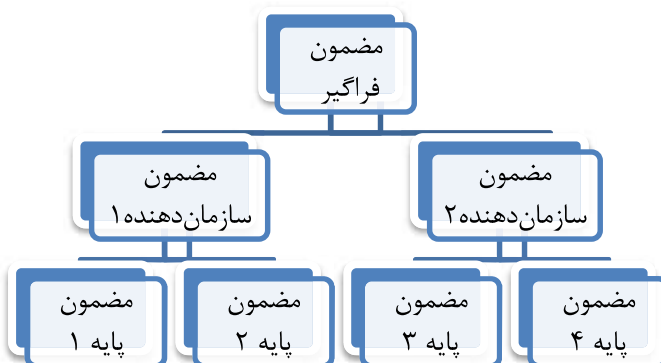
۱. تلاش برای شناسایی و رفع نیازها و مسائل مرتبط با فراگیران و مدرسان؛
۲. تشویق و راهنمایی مدرسان و فراگیران در پیروی از قوانین و ارزش‌های دانشگاهی؛
۳. احترام به استادان و دانشجویان و تکریم مقام انسانی آنها؛
۴. حفظ ارتباط با فراگیران و مدرسان و تبعیض قائل نشدن بین آنها در برخورداری از آموزش و آسان‌سازی یادگیری؛
۵. ارزش‌گذاری مناسب نسبت به حقوق، دستاوردها و نظرها و مشارکت هیئت‌علمی در فرایند یاددهی و یادگیری.

سه گروه اصلی تأثیرگذار و تأثیرپذیر مرتبط با کارکرد آموزش دانشگاه عبارتند از مدیران و سیاست‌گذاران، اعضای هیئت‌علمی و دانشجویان. در این میان، اعضای هیئت‌علمی نقش اصلی را در اداره و هدایت امر آموزش بر عهده دارند. پای‌بندی اعضای هیئت‌علمی به اصول و ارزش‌های اخلاق حرفه‌ای، هم از منظر توسعه فرهنگ‌سازمانی مبتنی بر اخلاقیات و هم از منظر انتقال صفات ممیزه و ویژگی‌های برجسته‌ی انسانی به دانشجویان و در نتیجه اشاعه‌ی آنها در جامعه، بسیار حائز اهمیت است. استادان دانشگاه‌ها صرف‌نظر از رشته تخصصی خود که باید در آن مهارت داشته باشند، از آنجا که وظیفه تدریس و آموزش را به عهده دارند، باید در حرفه معلمی هم مهارت داشته، با اصول حرفه‌ای آن آشنا باشند؛ زیرا آموزش نخستین کارکرد و مأموریت دانشگاه محسوب می‌شود. آموزش‌های ارائه‌شده از سوی یک نظام آموزشی ممکن است منجر به بروز رفتارهایی خاص در جامعه شود که از نظر اخلاقی قابل نقد و بررسی باشد. برای مثال، نحوه تدریس می‌تواند موجبات یادگیری مطلوب دانشجویان متناسب با تحولات علمی و تقاضاهای جامعه را فراهم بیاورد یا نیاورد؛ منابع آموزشی، محتوا و سرفصل‌های دروس ممکن است به‌گونه‌ای باشند که نوع خاصی از تفکر و اندیشه را تقویت یا تضعیف کنند که برای جامعه دارای فواید یا مضرات فراوانی باشد، نوع رفتار استاد می‌تواند بر منش و رفتار دانشجویان تأثیر مثبت یا منفی داشته باشد (ایمانی‌پور، ۱۳۹۱).

روش تحقیق

اولین بار در سال ۱۹۶۷ میلادی دیوید مک کللند و همکارانش برای آزمون درک مضمون، فنون مشابه تحلیل مضمون را به کار بردند. به نظر بویاتزیس، تحلیل و گزارش الگوهای موجود در

داده، روشی برای شناخت و تحلیل مضمون‌های کیفی است. این روش، فرایندی برای تحلیل داده‌های متنی است و داده‌های پراکنده و گوناگون را به داده‌هایی غنی و تفصیلی تبدیل می‌کند. تحلیل مضمون صرفاً روش کیفی خاصی نیست، بلکه فرایندی است که می‌تواند در بیشتر روش‌های کیفی به کار رود (بویاتزیس، ۱۹۹۸).

شکل شماره (۱): نحوه شکل‌گیری ابعاد الگوی اخلاق حرفه‌ای استادان به روش تحلیل مضمون

جدول شماره (۲): مراحل تحلیل مضمون (اقتباس از خنیفر و مسلمی، ۱۳۹۶)

گام	شرح روش	خلاصه گزارش اجرا
۱	طراحی پژوهشی تحلیل مضمون	انتخاب موضوع پژوهش و بیان مسئله بیان اهداف و سؤالات پژوهش انتخاب طرح پژوهش (استقرایی یا قیاسی) و توجیه آن تمرکز بر قلمرو ویژه، جامعه و ویژگی‌های مورد مطالعه در پژوهش نمونه‌گیری از افراد، رفتارها یا وقایع در پژوهش
۲	گردآوری داده‌ها	تعیین چگونگی مشارکت پژوهشگر تعیین روش گردآوری اطلاعات آماده‌سازی ابزار و گردآوری اطلاعات بازنگری اسناد و رونویسی
۳	تجزیه و تحلیل داده‌ها (تجزیه و توصیف، تفسیر و ادغام)	آشنا شدن با داده‌ها (غوطه‌ور در داده‌ها و بازخوانی مکرر) شناسه‌گذاری اولیه جستجو و شناخت مضمون‌ها

<p>ترسیم شبکه مضمون‌ها تحلیل شبکه مضمون‌ها</p>		
<p>نوشتن یافته‌ها و تجزیه و تحلیل نوشتن نتیجه‌گیری‌ها و مضامین تهیه پیش‌نویس، پرداختن متن و انتشار ارزیابی کیفیت پژوهش (شناسه‌گذاران مستقل، دریافت بازخورد پاسخ‌دهندگان، به‌کارگیری تطابق همگونی، عرضه توصیفی غنی و ثبت سوابق میزی)</p>	<p>ارائه نتایج، تهیه گزارش و ارزیابی پژوهش</p>	<p>۴</p>

پژوهش حاضر براساس نوع هدف، اکتشافی، کاربردی و به لحاظ روش، آمیخته و دارای رویکردی استقرایی است. به‌منظور تجزیه و تحلیل داده‌های حاصل از متون و شناسایی مدل از فن تحلیل مضمون استفاده شده است. منابع اطلاعاتی پژوهش را اسناد و مقاله‌های منتشرشده در پایگاه‌های اطلاعاتی داخلی و خارجی تشکیل می‌دهند که در نهایت داده‌های به‌دست‌آمده از طریق مصاحبه با خبرگان و محتوای سازمانی بومی‌سازی شده و اشباع اطلاعاتی گردیده است. جامعه آماری خبرگان شامل ۱۵ نفر از استادان عضو هیات علمی دانشگاه افسری امام علی^(ع) که دارای مرتبه استادیاری پایه ۷ به بالا بودند، انتخاب شدند.

برای تجزیه و تحلیل داده‌های گردآوری‌شده از نرم‌افزار اطلس تی استفاده گردید. در مرحله دوم تحقیق جهت اولویت‌بندی ابعاد اخلاق حرفه‌ای استادان جامعه آماری تحقیق را استادان و دانشجویان دانشگاه افسری امام علی^(ع) تشکیل می‌دهند. برای انتخاب نمونه آماری از جامعه آماری، از روش نمونه‌گیری تصادفی استفاده شده است و برابر جدول مورگان تعداد نمونه آماری ۱۷۵ نفر برآورد شده است. برای جمع‌آوری اطلاعات از جامعه آماری از پرسش‌نامه‌ای که با توجه به متغیرهای تحقیق و عملیاتی کردن آنها تنظیم شده، استفاده شده است. پرسش‌نامه تحقیق متشکل از ۵۶ سؤال به‌منظور پاسخ‌گویی دانشجویان و جامعه آماری تنظیم شده است. مقیاس استفاده‌شده در پرسش‌نامه، طیف لیکرت پنج گزینه‌ای (خیلی کم=۱، کم=۲، متوسط=۳، زیاد=۴، خیلی زیاد=۵) است.

برای تعیین روایی ابزار جمع‌آوری اطلاعات از روایی صوری و برای برآورد پایایی پرسش‌نامه از روش آلفای کرونباخ استفاده شده است. جهت بررسی پایایی پرسش‌نامه مربوط به معادلات ساختاری، پرسش‌نامه بین ۳۰ تن از نمونه آماری توزیع گردید که نتیجه آلفای کرونباخ مربوط به تمامی مؤلفه‌ها بالاتر از ۰٫۷ بود و همگی تأیید شدند. این مقدار نشان می‌دهد که اولاً

سؤال‌های پرسش‌نامه، همبستگی بالایی با یکدیگر دارند و ثانیاً پرسش‌نامه تحقیق، از پایایی بالایی برخوردار است.

آلفای کرونباخ
۰,۷۸

یافته‌ها:

بعد از پیاده‌سازی و داده‌های جمع‌آوری شده از متون و منابع مختلف مضمون‌های پایه در قالب جدول شماره ۳ مرتب و ارائه گردیده است و در گام بعدی مضمون‌های پایه احصا شده که بیشترین قرابت معنایی را با هم داشتند، با یکدیگر تلفیق شدند تا مضمون‌های سازمان‌دهنده و مؤلفه‌ها شکل بگیرند.

جدول شماره (۳): شاخص‌ها و مضمون‌های پایه احصا شده از منابع مختلف

شاخص‌های احصایی از پژوهش مهدی صفیان و همکاران (۱۳۹۸)	
ارائه طرح درس بومی و متناسب‌سازی، محتوا با سطح مخاطب	فن بیان
تولید تعداد و تنوع قابل قبول محتوای علمی بومی	هم‌راستا بودن فعالیت‌های علمی با نیازهای سازمان مادر
کیفیت آثار پژوهشی مبتنی بر نتایج داورها	تمایل به ابراز وابستگی و علاقه به دانشگاه و سازمان مربوطه
توان جلب مشارکت دانشجویان	آراستگی و نظم ظاهری
توان ایجاد انگیزه و روحیه کار علمی در دانشجویان	انتقادپذیری
در دسترس بودن برقراری ارتباط مستمر با دانشجویان و پیگیری	رفتار مبادی‌آداب و حسن خلق با دیگران
تکریم دانشجویان	تأکید بر کیفیت‌گرایی به جای کمیت‌گرایی و گزارش‌محوری
ارائه مشاوره مفید به دانشجویان	میزان پای‌بندی به ضوابط و مقررات آموزشی و پژوهشی (غیبت مجاز، تصحیح به‌موقع، حضور در آزمون و ...)
ارائه بازخوردهای رفتاری مؤثر	ثبت به‌موقع حضور و غیاب، نمره، سوابق آموزشی و پژوهشی در سامانه آموزش
ایفای نقش فرهنگی	پرهیز از اخلاق کارمندی و اکتفا نکردن به حداقل‌ها
نقش‌آفرینی اجرایی در دانشکده	پرکاری و خستگی‌ناپذیری
مشارکت فعال در گروه آموزشی	زودرنج نبودن (سعه‌صدر و صبوری)
مشارکت در برگزاری هم‌اندیشی‌های تخصصی، کرسی‌های آزاداندیشی و ...	در دسترس بودن
سوءاستفاده نکردن از دانشجویان برای ارتقای علمی خود	نگرفتن طرح به هر قیمت و هر موضوعی
استفاده نکردن بیش‌ازحد از امکانات رفاهی دانشگاه	پیشگاهی در پذیرش مأموریت‌ها و مسئولیت‌ها
نگرفتن طرح پژوهشی خارج از فرایند دانشگاه	پاسخگویی و مسئولیت‌پذیری
حضور و ترک به‌موقع کلاس و جلسات	پیگیری نکردن بیش‌ازحد ترفیعات و تبدیلات
ترجیح فعالیت علمی و پژوهشی (تدریس، پروژه و...) در دانشگاه	دنبال کارهای شخصی نبودن

اهتمام به حفظ ارتباط مستمر با سازمان مادر	فخرفروشی نکردن و کسب وجهه نامشروع از جایگاه هیئت علمی (در جلسات)
کاربردی بودن نتایج پژوهش‌ها (مقالات و پایان‌نامه و طرح)	تسلط بر محتوای آموزشی
تلاش در راستای حل مسئله (مشورت‌دهی و ارائه راهکار مؤثر)	مشارکت در طراحی و بازنگری دوره
انعطاف‌پذیری در رویارویی با مسائل و مشکلات حضور در سازمان مادر	به‌روز بودن دانش
مشارکت در دوره‌های توانمندسازی سازمان مادر	روحیه نقادی علمی
روحیه معلمی و تدریس	پیوستگی و انسجام مطالب
توانمندی مدیریت کلاس	استفاده از ابزار و روش‌های مناسب تدریس
شاخص (مضمون پایه)	منبع
علاقه‌مندی شخصی به شغل خود	نهج البلاغه (حکمت ۱۹۳)
فروتنی استادان و پرهیز از کبر	نهج البلاغه (نامه ۴۶ و ۵۲)
توجه به درخواست‌های قانونی دانشجویان	نهج البلاغه (نامه ۵)، بوذرجمهری و همکاران (۱۳۹۲).
داشتن روحیه همکاری و مشارکت با دانشجویان	قرآن (۲۸: شورا)، نهج البلاغه (حکمت ۱۶۱)، سرمدی و شالیاف (۱۳۸۶)
حفظ اسرار دانشجویان توسط استادان (رازداری)	قرآن (۲۷: انفال؛ ۵۸: نساء)، نهج البلاغه (خطبه ۱۹۰)، (شرح غررالحکم، ج ۴: ۳۸)
داشتن انگیزه کافی برای تدریس	نهج البلاغه (حکمت ۳۷۲؛ نامه ۵۳)
توجه به آراستگی ظاهر و پوشش مناسب توسط استادان	قرآن (۳۱-۳۲: اعراف؛ ۴: مدثر)، فرمهینی فراهانی بهنام جام (۱۳۹۱)
رعایت ادب و نزاکت در برخورد با دانشجویان	امیری همکاران (۱۳۸۹)
عدم تأمین منافع مادی در قبال دادن نمره به دانشجویان	نهج البلاغه (نامه ۵۳)
عدم استفاده استادان از دانشجویان جهت انجام امور شخصی	فرمهینی فراهانی و بهنام جام (۱۳۹۱)
عدم تحقیر دانشجویان به وسیله استادان و پرهیز از شوخی طنزهای ناشایست	
پرهیز از داشتن هرگونه روابط شخصی نزدیک با دانشجویان	
اهمیت دادن به رشد و توسعه فکری دانشجویان	
الگو و سرمشق دانشجویان بودن	
داشتن اعتمادبه‌نفس در زمان تدریس	
رعایت همبستگی بین مذاهب و قومیت‌های مختلف	
داشتن روحیه تحمل و بردباری و سعه‌صدر در برخورد با دانشجویان	نهج البلاغه (نامه ۵۱، ۶۹، ۳۱ و خطبه ۹)
مسئولیت‌پذیری استادان در قبال آموزش صحیح به دانشجویان	نهج البلاغه (خطبه ۱۶۷)
داشتن عدالت و انصاف در ارزشیابی و نمره دهی	نهج البلاغه (نامه ۵۳)، بوذرجمهری و همکاران (۱۳۹۲)
رعایت قوانین آموزشی به‌وسیله استادان	نهج البلاغه (نامه ۵)
نداشتن رابطه دوگانه و تبعیض‌آمیز با دانشجویان	نهج البلاغه (نامه ۵۳)، بوذرجمهری و همکاران (۱۳۹۲)
مشهور بودن استادان به خوش‌رفتاری و خوش‌خلقی	نهج البلاغه (حکمت ۵۰؛ نامه ۷۶، ۵۳) بورقانی فراهانی (۱۳۹۱)

احترام به حقوق مادی و معنوی دانشجویان	قرآن (۴۷: هود) نهج‌البلاغه (نامه ۵)
رعایت انضباط کاری و آموزشی در کلاس	نهج‌البلاغه (نامه ۵۳)، (غررالحکم، ج ۲: ۳۲۱) حسینی (۱۳۹۰)
توجه به حرمت و کرامت دانشجویان	نهج‌البلاغه (نامه ۵۳، ۲۶)، سرمدی و شالیف (۱۳۸۶)
ترویج نتایج تحقیقات نوین در کلاس	بودن جمهری و همکاران (۱۳۹۲)، فر مهنی فراهانی و بهنام جام (۱۳۹۱)
خدامحوری استادان	
حق‌طلبی و حق‌مداری استادان	
داشتن بصیرت استاد در تحلیل مسائل روز	
نیازسنجی و کشف نیاز شاگرد در حیطه تدریس	(۶۵ الی ۸۰: کهف)
تعیین موضوع درس به‌صورت واضح	
بیان مسئله و شفاف نمودن موضوع برای شاگرد	
بازگو نمودن مسئله و سؤال اصلی جهت ایجاد انگیزه شاگرد برای پیگیری امر تدریس	
تعیین شیوه ارزیابی و آزمون؛ طرح مثال‌های مرتبط با موضوع کلاس برای تفهیم مسئله	
استفاده از مثال‌های عینی نه ذهنی	
ارزیابی در خلال تدریس	
عدم‌سخت‌گیری و رعایت اصول آسان‌گیری در امر تدریس	
ایجاد زمینه رشد برای دانشجو برای موقعی که دانشجو به بلوغ لازم رسیده است	
واکاوی مثال در جهت مسائل و رفع ابهامات شاگردان	
شاخص‌های احصایی از بیانات رهبر انقلاب در دیدار با جمعی استادان، نخبگان و پژوهشگران دانشگاه‌ها (۱۳۹۶/۰۶/۳۱)	
امیدبخشی به دانشجویان و ترویج خودباوری	استاد محیط دانشگاه را دل‌بستگی اصلی خود بدانند نه کار فرعی
ترویج فرهنگ اخلاق و معنویت در بین دانشجویان	برخورد دلسوزانه با دانشجو
تربیت جوان در طراز انقلاب	ارتباط علمی با دانشجویان
القای شجاعت علمی و تلاش برای شکستگی مرزهای دانش	در دانشگاه حضور داشته باشد و نیازهای علمی دانشجو را برطرف کند
شاخص‌های احصایی از بیانات رهبر انقلاب در دیدار با جمعی استادان دانشگاه‌ها (۱۳۹۴/۰۴/۱۳)	
استاد باید متدین باشد	القای بصیرت دینی به دانشجویان
پژوهشی محور بودن استادان	استاد باید بااخلاق باشد
القای اعتمادبه‌نفس به دانشجویان	دارای روحیه سخت‌کوشی باشد
القای همت بلند و جرئت اقدام	استاد باید دارای انگیزه انقلابی باشد
استاد باید غیرت ملی داشته باشد	استاد فرمانده جنگ نرم است
شاخص‌های احصایی از کتاب پرورش نظامی عبدالرضا محمدی و همکاران (۱۳۹۹)	
آشنایی و توجه به مسائل امنیتی سازمان	شناخت رفتارهای امنیتی آسیب‌زا

توجه به حیطةبندی و دسترسی به اسناد و مدارک و تجهیزات سازمان	القای بصیرت دینی به دانشجویان
توجه به تهذیب نفس و مسئولیت در پیشگاه خداوند	ترویج فرهنگ اخلاق و معنویت در بین دانشجویان
حفظ اسرار سازمانی	داشتن بصیرت اطلاعاتی و امنیتی
شاخص‌های احصایی از پژوهش فتح‌ا...بوذر جمهری و همکاران (۱۳۹۲)	
قدرت انتقال مطلب	برقراری ارتباط عاطفی با دانشجویان
مهارت تدریس	آشنایی به روش‌های تدریس
توان ارزشیابی دانشجویان	تدریس منظم و برابر طرح درس
احساس مسئولیت در رشد فکری دانشجویان	حضور به‌موقع در کلاس درس و حرمت قائل شدن به کلاس درس
شاخص‌های احصایی از پژوهش رسول عباسی و همکاران (۱۳۹۶)	
اعتدال، بخشش و امانت‌داری	سعه‌صدر، صداقت و فروتنی
وفای به عهد، انصاف و عدالت	قانون‌مداری و مسئولیت‌پذیری
خیرخواهی و القای اعتمادبه‌نفس	انتقادپذیری، تسلط و مهارت در تدریس
تلاش پژوهشی و ارائه مطالب کارآمد و روزآمد	رعایت ادب و احترام، مدیریت و رهبری کلاس
شاخص‌های احصایی از پژوهش هادی پور، شافعی و همکاران (۱۳۹۷)	
عدالت، آزادی بیان، خویشتن‌داری، وظیفه‌شناسی و شجاعت	روحیه تیمی، صمیمیت و فداکاری
مسئولیت‌پذیری، پاسخگویی، توجه به نقد و انتقادپذیری	نظم و وقت‌شناسی و حق انتخاب
علم و دوستی، دانش و کاردانی حرفه‌ای	پای‌بندی به اعتقادات دینی
شاخص‌های احصایی از پژوهش نریمان عباسی و همکاران (۱۳۹۹)	
حفظ احترام همکاران دیگر در کلاس	عملکرد همکاران دیگر را زیر سؤال نبرد
مهارت ایجاد رقابت سالم در بین دانشجویان	داشتن تعامل مثبت و سازنده با همکاران
دانشجویان را در تصمیم‌گیری‌های کلاس سهیم کند	از بکار بردن نسبت‌های ناصواب در خصوص سایر همکاران خودداری کند
با ارزیابی‌های متنوع در طول ترم استرس امتحان پایان‌ترم را کاهش دهد	ایجاد انگیزه در بین دانشجویان
مسائل و مشکلات شخصی و حاشیه‌ای را وارد بحث کلاس ننماید	رازداری و اعتماد
داشتن تعلق خاطر به سازمان و مؤسسه	پای‌بندی به ارزش‌های انسانی
مشورت علمی با دانشجویان	کار مشارکتی و تیمی

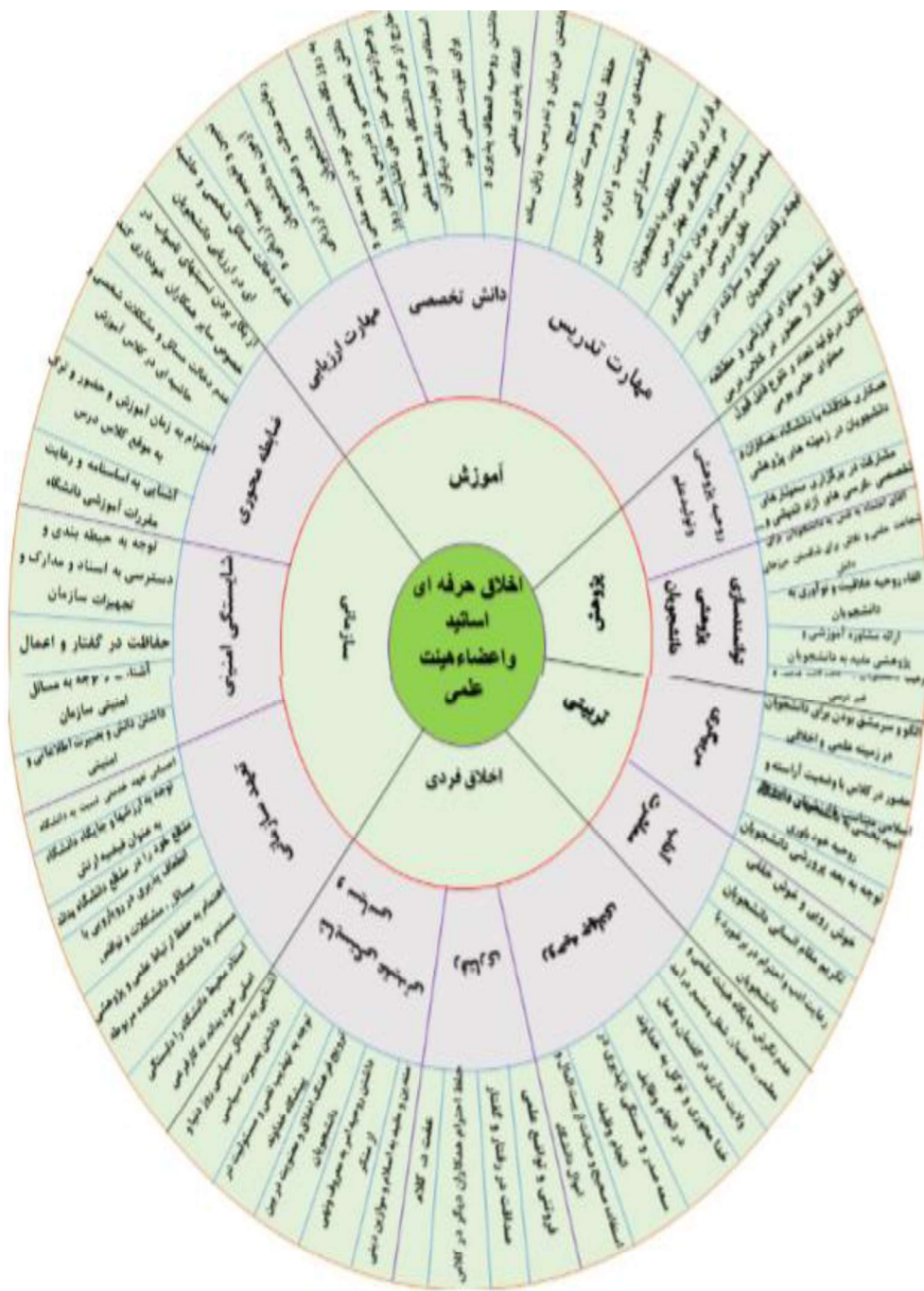
بعد از تحلیل و جمع‌بندی داده‌های گردآوری‌شده، پنج بعد اصلی برای الگوی اخلاق حرفه‌ای استادان و هیئت‌علمی دانشگاه افسری امام علی^(ع) مشخص گردید که عبارت است از: بعد آموزش، بعد پژوهش، بعد تربیتی، بعد اخلاق فردی و بعد سازمانی. در ادامه و در ذیل این پنج بعد، سیزده مؤلفه که شامل ۵۶ شاخصه است، دسته‌بندی‌شده است. تشریح ابعاد و مؤلفه‌ها و شاخص‌های الگوی اخلاق حرفه‌ای استادان و اعضای هیئت‌علمی دانشگاه در ادامه و در جدول شماره ۴ و شکل شماره ۳ آمده است:

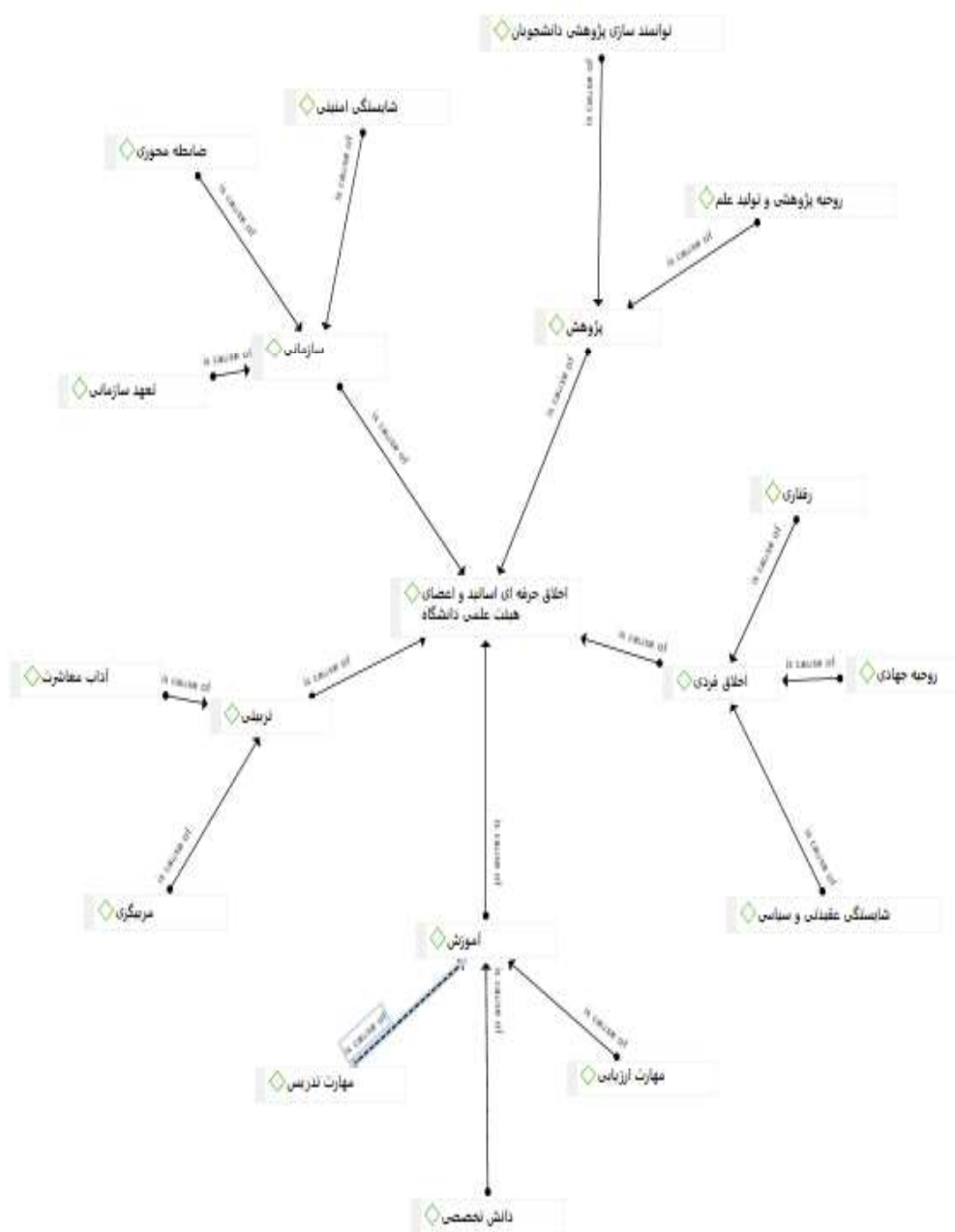
جدول شماره (۴): مفاهیم تشکیل‌دهنده الگوی اخلاق حرفه‌استادان و اعضای هیئت‌علمی

دانشگاه افسری امام علی^(ع)

شاخص (مضمون پایه)	مؤلفه (مضمون سازمان دهنده)	بعد (مضمون فراگیر)
داشتن فن بیان و تدریس به زبان ساده و صریح	مهارت تدریس	آموزش
حفظ شأن و حرمت کلاس درس		
توانمندی در مدیریت و اداره کلاس به صورت مشارکتی		
برقراری ارتباط عاطفی با دانشجویان در جهت یادگیری بهتر درس		
همگام و همراه بودن با دانشجو به ویژه در مباحث عملی برای یادگیری دقیق دروس		
ایجاد رقابت سالم و سازنده در بین دانشجویان		
تسلط بر محتوای آموزشی و مطالعه دقیق قبل از حضور در کلاس درس	دانش تخصصی	
به روز نگاه داشتن خود در بعد علمی و دانش تخصصی و تدریس با علم روز		
پرهیز از شوخی طنزهای ناشایست خارج از عرف دانشگاه و محیط علمی		
استفاده از تجارب علمی دیگران برای تقویت علمی خود		
داشتن روحیه انعطاف‌پذیری و انتقادپذیری علمی	مهارت ارزیابی	
رعایت عدالت و انصاف در ارزیابی دانشجویان		
تعیین و تفهیم شیوه ارزیابی و آزمون به دانشجویان		
عدم دخالت مسائل شخصی و حاشیه‌ای در ارزیابی دانشجویان	روحیه پژوهشی و تولید علم	
تلاش در تولید تعداد و تنوع قابل قبول محتوای علمی بومی		
همکاری خلاقانه با دانشگاه، همکاران و دانشجویان در زمینه‌های پژوهشی		
مشارکت در برگزاری هم‌اندیشی‌های تخصصی، کرسی‌های آزاداندیشی و ...	توانمندسازی پژوهشی دانشجویان	
القای اعتماد به نفس به دانشجویان برای شجاعت علمی و تلاش برای شکستن مرزهای دانش		
القای روحیه خلاقیت و نوآوری به دانشجویان		
ارائه مشاوره آموزشی و پژوهشی مفید به دانشجویان		
ترغیب دانشجویان به مطالعه کتب درسی و غیردرسی	مربیگری	
الگو و سرمشق بودن برای دانشجویان در زمینه علمی و اخلاقی		
حضور در کلاس با وضعیت آراسته و اسلامی متناسب با ارزش‌های دانشگاه		
امیدبخشی به دانشجویان و ترویج روحیه خودباوری	آداب معاشرت	
توجه به بُعد پرورشی دانشجویان		
خوش‌رویی و خوش‌حلقی		
تکریم مقام انسانی دانشجویان	رعایت ادب و احترام در برخورد با دانشجویان	
رعایت ادب و احترام در برخورد با دانشجویان		

اخلاق فردی	روحیه جهادی	عدم‌نگرش جایگاه هیئت‌علمی و معلمی به‌عنوان شغل و منبع درآمد ولایت‌مداری در گفتمان و عمل خدا‌محوری و توکل به خداوند در انجام وظایف سعه‌صدر و خستگی‌ناپذیری در انجام‌وظیفه استفاده صحیح و صیانت از بیت‌المال و اموال دانشگاه
	رفتاری	فروتنی و تواضع علمی صداقت در رفتار و گفتار حفظ احترام همکاران دیگر در کلاس عفت در کلام
	شایستگی عقیدتی و سیاسی	متدین و مقید به اسلام و موازین دینی داشتن روحیه امر‌به‌معروف و نهی از منکر ترویج فرهنگ اخلاق و معنویت در بین دانشجویان توجه به تهذیب نفس و مسئولیت در پیشگاه خداوند آشنایی به مسائل سیاسی روز دنیا و داشتن بصیرت سیاسی
سازمانی	تعهد سازمانی	استاد محیط دانشگاه را دل‌بستگی اصلی خود بداند نه کار فرعی اهتمام به حفظ ارتباط علمی و پژوهشی مستمر با دانشگاه و دانشکده مربوطه انعطاف‌پذیری در رویارویی با مسائل، مشکلات و نواقص دانشگاه منافع خود را در منافع دانشگاه بداند توجه به ارزش‌ها و جایگاه دانشگاه به‌عنوان فیضیه ارتش احساس تعهد خدمتی نسبت به دانشگاه
	شایستگی امنیتی	داشتن دانش و بصیرت اطلاعاتی و امنیتی آشنایی و توجه به مسائل امنیتی سازمان حفاظت در گفتار و اعمال توجه به حیطة‌بندی و دسترسی به اسناد و مدارک و تجهیزات سازمان
	ضابطه‌محوری	آشنایی به اساسنامه و رعایت مقررات آموزشی دانشگاه احترام به زمان آموزش و حضور و ترک به‌موقع کلاس درس عدم‌دخال‌ت مسائل و مشکلات شخصی و حاشیه‌ای در کلاس آموزش از به‌کار بردن نسبت‌های ناصواب در خصوص سایر همکاران خودداری کند

شکل شماره (۳): ابعاد و مؤلفه‌های اخلاق حرفه‌ای استادان و اعضای هیئت علمی دانشگاه امام علی (ع)^(۴)

به‌منظور تجزیه و تحلیل داده‌های به‌دست‌آمده از پرسش‌نامه‌های جمع‌آوری‌شده از روش‌های آماری توصیفی و استنباطی استفاده شده است، پاسخ‌های به‌دست‌آمده برای آزمون‌های فرض در جداول زیر قید شده است:

ابعاد شناسایی‌شده: بعد آموزش، بعد پژوهش، بعد تربیتی، بعد اخلاق فردی و بعد سازمانی.

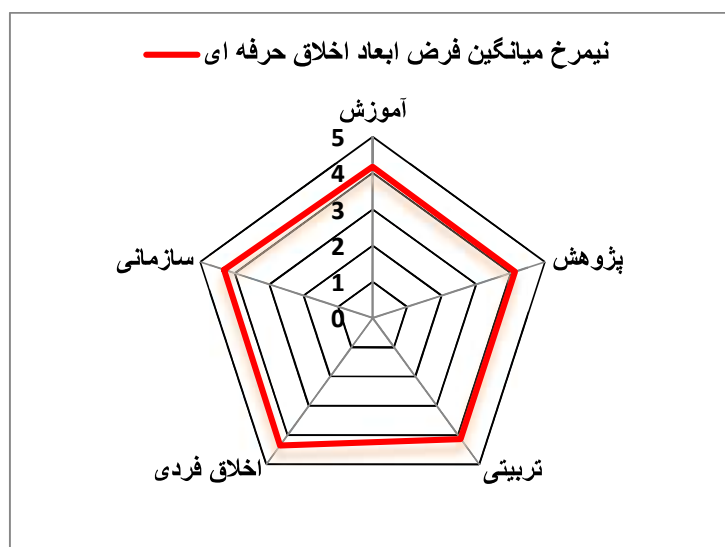
H0: ابعاد شناسایی‌شده بر الگوی اخلاق حرفه‌ای استادان مرتبط نیست؛

H1: ابعاد شناسایی‌شده بر الگوی اخلاق حرفه‌ای استادان مرتبط است.

One-Sample Statistics				
ابعاد	تعداد	میانگین	انحراف معیار	خطای استاندارد میانگین
آموزش	۱۷۵	۴.۱۷۹۲	۰.۶۴۱۶۸	۰.۰۴۸۵۱
پژوهش	۱۷۵	۴.۱۲۸۶	۰.۷۳۶۷۹	۰.۰۵۵۷۰
تربیتی	۱۷۵	۴.۱۲۸۶	۰.۷۳۶۷۹	۰.۰۵۵۷۰
اخلاق فردی	۱۷۵	۴.۳۵۰۴	۰.۶۴۷۴۱	۰.۰۴۸۹۴
سازمانی	۱۷۵	۴.۳۱۱۹	۰.۶۶۰۲۳	۰.۰۴۹۹۱

One-Sample آزمون						
ابعاد	Value = 50 آزمون					
	تی	درجه آزادی	سطح معنی‌داری	تفاوت میانگین‌ها	تفاوت میانگین	
					کران بالا	کران پایین
آموزش	-۹۴۴.۶۳۵	۱۷۴	.۰۰۰	-۴۵.۸۲۰۸۴	-۴۵.۹۱۶۶	-۴۵.۷۲۵۱
پژوهش	-۸۲۳.۶۰۱	۱۷۴	.۰۰۰	-۴۵.۸۷۱۴۳	-۴۵.۹۸۱۴	-۴۵.۷۶۱۵
تربیتی	-۸۲۳.۶۰۱	۱۷۴	.۰۰۰	-۴۵.۸۷۱۴۳	-۴۵.۹۸۱۴	-۴۵.۷۶۱۵
اخلاق فردی	-۹۳۲.۷۸۰	۱۷۴	.۰۰۰	-۴۵.۶۴۹۵۶	-۴۵.۷۴۶۱	-۴۵.۵۵۳۰
سازمانی	-۹۱۵.۴۳۹	۱۷۴	.۰۰۰	-۴۵.۶۸۸۱۰	-۴۵.۷۸۶۶	-۴۵.۵۸۹۶

با توجه به خروجی جدول بالا، چون سطح معناداری کمتر از میزان خطای ۰/۰۵ به‌دست‌آمده فرض ادعای محقق یعنی فرضیه H1 مورد تأیید واقع می‌گردد. این بدان معنا است که از نظر جامعه پاسخ‌دهنده، تمامی پنج بعد آموزش، پژوهش، تربیتی، اخلاق فردی و سازمانی بر الگوی اخلاق حرفه‌ای استادان دانشگاه، مرتبط بوده است.

بعد آموزش:

H0: بعد آموزش با الگوی اخلاق حرفه‌ای استادان مرتبط نیست.

H1: بعد آموزش با الگوی اخلاق حرفه‌ای استادان مرتبط است.

One-Sample Statistics				
مؤلفه	تعداد	میانگین	انحراف معیار	خطای استاندارد میانگین
مهارت تدریس	۱۷۵	۴.۲۲	.۶۵۵	.۰۵۰
دانش تخصصی	۱۷۵	۴.۰۹۸۶	.۷۳۲۰۱	.۰۵۵۳۴
مهارت ارزیابی	۱۷۵	۴.۲۲۱۰	.۷۶۱۰۹	.۰۵۷۵۳

One-Sample آزمون						
مؤلفه	آزمون Value = 50					
	تی	درجه آزادی	سطح معنی داری	تفاوت میانگین‌ها	۹۵ درصد فاصله اطمینان از تفاوت میانگین	
					کران پایین	کران بالا
مهارت تدریس	-۹۲۴.۱۶۵	۱۷۴	.۰۰۰	-۴۵.۷۸۲	-۴۵.۸۸	-۴۵.۶۸
دانش تخصصی	-۸۲۹.۵۱۷	۱۷۴	.۰۰۰	-۴۵.۹۰۱۴۳	-۴۶.۰۱۰۶	-۴۵.۷۹۲۲
مهارت ارزیابی	-۷۹۵.۷۰۵	۱۷۴	.۰۰۰	-۴۵.۷۷۹۰۵	-۴۵.۸۹۲۶	-۴۵.۶۶۵۵

با توجه به خروجی جدول بالا، چون سطح معناداری کمتر از میزان خطای ۰/۵ به دست آمده، فرض ادعای محقق یعنی فرضیه H_1 مورد تأیید واقع می‌گردد. این بدان معنا است که از نظر جامعه پاسخ‌دهنده، مؤلفه‌های سه‌گانه: مهارت تدریس، دانش تخصصی و مهارت ارزیابی بر بُعد آموزش، مرتبط بوده است.
بُعد پژوهش:

H_0 : بعد پژوهش با الگوی اخلاق حرفه‌ای استادان مرتبط نیست.
 H_1 : بعد پژوهش با الگوی اخلاق حرفه‌ای استادان مرتبط است.

One-Sample Statistics				
مؤلفه	تعداد	میانگین	انحراف معیار	خطای استاندارد میانگین
روحیه پژوهشی و تولید علم	۱۷۵	۴۰۰۴۷۶	۸۳۳۳۱	۰۰۶۲۹۹
توانمندسازی پژوهشی دانشجویان	۱۷۵	۴۰۲۰۹۵	۸۰۷۲۵	۰۰۶۱۰۲

One-Sample آزمون						
مؤلفه	آزمون Value = 50					
	تی	درجه آزادی	سطح معنی‌داری	تفاوت میانگین‌ها	۹۵ درصد فاصله اطمینان از تفاوت میانگین	
					کران بالا	کران پایین
روحیه پژوهشی و تولید علم	-۷۲۹۰۴۹۵	۱۷۴	۰۰۰	-۴۵۰۹۵۲۳۸	-۴۶۰۷۶۷	-۴۵۰۸۲۸۱
توانمندسازی پژوهشی دانشجویان	-۷۵۰۳۹۱	۱۷۴	۰۰۰	-۴۵۰۷۹۰۴۸	-۴۵۰۹۱۰۹	-۴۵۰۶۷۰۰

با توجه به خروجی جدول بالا، چون سطح معناداری کمتر از میزان خطای ۰/۵ به دست آمده است، فرض ادعای محقق یعنی فرضیه H_1 مورد تأیید واقع می‌گردد. این بدان معناست که از نظر جامعه پاسخ‌دهنده، مؤلفه‌های دوگانه: روحیه پژوهشی و تولید علم و توانمندسازی پژوهشی دانشجویان بر بُعد پژوهش، مرتبط بوده است.

بعد تربیتی:

H_0 : بُعد تربیتی با الگوی اخلاق حرفه‌ای استادان مرتبط نیست؛
 H_1 : بُعد تربیتی با الگوی اخلاق حرفه‌ای استادان مرتبط است.

One-Sample Statistics				
خطای استاندارد میانگین	انحراف معیار	میانگین	تعداد	مؤلفه
.۰۵۲۷۵	.۶۹۷۸۸	۴.۳۱۰۰	۱۷۵	مربیگری
.۰۵۶۹۵	.۷۵۳۳۳	۴.۳۷۹۰	۱۷۵	آداب معاشرت

One-Sample آزمون						
آزمون Value = 50						
مؤلفه	تی	درجه آزادی	سطح معنی داری	تفاوت میانگین ها	۹۵ درصد فاصله اطمینان از تفاوت میانگین	
					کران پایین	کران بالا
مربیگری	-۸۶۶.۰۸۰	۱۷۴	.۰۰۰	-۴۵.۶۹۰۰۰	-۴۵.۷۹۴۱	-۴۵.۵۸۵۹
آداب معاشرت	-۸۰۱.۱۲۴	۱۷۴	.۰۰۰	-۴۵.۶۲۰۹۵	-۴۵.۷۳۳۳	-۴۵.۵۰۸۶

با توجه به خروجی جدول بالا، چون سطح معناداری کمتر از میزان خطای ۰/۰۵ به دست آمده، فرض ادعای محقق یعنی فرضیه H1 مورد تأیید واقع می‌گردد. این بدان معنا است که از نظر جامعه پاسخ‌دهنده، مؤلفه‌های دوگانه: مربی‌گری و آداب معاشرت بر بُعد تربیتی، مرتبط بوده است.

بُعد اخلاق فردی:

H0: بعد اخلاق فردی با الگوی اخلاق حرفه‌ای استادان مرتبط نیست.

H1: بعد اخلاق فردی با الگوی اخلاق حرفه‌ای استادان مرتبط است.

One-Sample Statistics				
خطای استاندارد میانگین	انحراف معیار	میانگین	تعداد	مؤلفه
.۰۵۲۴۸	.۶۹۴۲۷	۴.۳۶۲۳	۱۷۵	روحیه جهادی
.۰۵۱۸۳	.۶۸۵۶۶	۴.۳۹۲۹	۱۷۵	رفتاری
.۰۵۲۴۶	.۶۹۳۹۳	۴.۳۱۵۴	۱۷۵	شایستگی عقیدتی و سیاسی

One-Sample آزمون						
آزمون Value = 50						
مؤلفه	تی	درجه آزادی	سطح معنی داری	تفاوت میانگین ها	۹۵ درصد فاصله اطمینان از تفاوت میانگین	
					کران پایین	کران بالا

شناسایی و رتبه‌بندی مؤلفه‌های اخلاق ... / ۱۰۷

روحیه جهادی	-۸۶۹.۵۸۴	۱۷۴	...	-۴۵.۶۳۷۷۱	-۴۵.۷۴۱۳	-۴۵.۵۳۴۱
رفتاری	-۸۷۹.۹۱۴	۱۷۴	...	-۴۵.۶۰۷۱۴	-۴۵.۷۰۹۴	-۴۵.۵۰۴۸
شایستگی عقیدتی و سیاسی	-۸۷۰.۹۰۶	۱۷۴	...	-۴۵.۶۸۴۵۷	-۴۵.۷۸۸۱	-۴۵.۵۸۱۰

با توجه به خروجی جدول بالا، چون سطح معناداری کمتر از میزان خطای ۰.۰۵ به دست آمده، فرض ادعای محقق یعنی فرضیه H1 مورد تأیید واقع می‌گردد. این بدان معنا است که از نظر جامعه پاسخ‌دهنده، مؤلفه‌های سه‌گانه روحیه جهادی، رفتاری و شایستگی عقیدتی-سیاسی بر بعد اخلاق فردی، مرتبط بوده است.
 بُعد سازمانی:

H0: بعد شایستگی سازمانی با الگوی اخلاق حرفه‌ای استادان مرتبط نیست.

H1: بعد شایستگی سازمانی با الگوی اخلاق حرفه‌ای استادان مرتبط است.

مؤلفه	تعداد	میانگین	انحراف معیار	خطای استاندارد میانگین
تعهد سازمانی	۱۷۵	۴.۲۶۰۰	.۷۲۱۳۱	.۰۵۴۵۳
شایستگی امنیتی	۱۷۵	۴.۳۲۵۷	.۷۵۵۴۸	.۰۵۷۱۱
ضابطه محوری	۱۷۵	۴.۳۵۰۰	.۶۹۲۲۲	.۰۵۲۳۳

مؤلفه	آزمون Value = 50					
	تی	درجه آزادی	سطح معنی‌داری	تفاوت میانگین‌ها	تفاوت میانگین	
					کران بالا	کران پایین
تعهد سازمانی	-۸۳۸.۸۶۳	۱۷۴	...	-۴۵.۷۴۰۰۰	-۴۵.۸۴۷۶	-۴۵.۶۳۲۴
شایستگی امنیتی	-۷۹۹.۷۸۰	۱۷۴	...	-۴۵.۶۷۴۲۹	-۴۵.۷۸۷۰	-۴۵.۵۶۱۶
ضابطه محوری	-۸۷۲.۴۰۲	۱۷۴	...	-۴۵.۶۵۰۰۰	-۴۵.۷۵۳۳	-۴۵.۵۴۶۷

با توجه به خروجی جدول بالا، چون سطح معناداری کمتر از میزان خطای ۰/۰۵ به دست آمده است، فرض ادعای محقق یعنی فرضیه H1 مورد تأیید واقع می‌گردد. این بدان معنا است که از نظر جامعه پاسخ‌دهنده، مؤلفه‌های سه‌گانه تعهد سازمانی، شایستگی امنیتی و ضابطه محوری بر بعد سازمانی، مرتبط بوده است.

به منظور اولویت‌بندی و ترتیب رعایت هر یک از ابعاد اخلاق حرفه‌ای اعضای هیئت‌علمی دانشگاه از دیدگاه دانشجویان از شاخص‌های توصیفی (میانگین رتبه‌ای) و استنباطی (فریدمن) استفاده شده است.

H0: اولویت ارتباط ابعاد الگوی اخلاق حرفه‌ای استادان دانشگاه یکسان است.

H1: حداقل اولویت ارتباط دو بعد از ابعاد الگو باهم تفاوت معنادار دارد.

آزمون رتبه‌بندی فریدمن	
میانگین رتبه‌ای	ابعاد اخلاق حرفه‌ای
۲.۷۷	آموزش
۲.۶۲	پژوهش
۲.۶۲	تربیتی
۳.۶۲	اخلاق فردی
۳.۳۶	سازمانی
۲۱N=175, Chi-Square=71.813, df=4, Asymp. Sig=.0	

مطابق خروجی جدول بالا، چون سطح معناداری بیشتر از میزان خطای ۰/۰۵ به دست آمده است، فرض H1 مورد تأیید واقع نمی‌گردد. این بدان معنا است که رتبه اهمیت میانگین ابعاد یکسان است و با هم چندان تفاوت معنادار ندارند. رتبه میانگین ابعاد الگوی اخلاق حرفه‌ای استادان دانشگاه‌های بخش دفاع در جدول بالا آورده شده است. همان‌گونه که مشخص است، بعد اخلاق فردی از بالاترین میزان اهمیت برخوردار بوده که شامل مؤلفه‌های سه‌گانه روحیه جهادی، رفتاری و شایستگی عقیدتی-سیاسی است.

نتیجه‌گیری

در پاسخ به سؤال اصلی پژوهش که اخلاق حرفه‌ای خاص استادان و اعضای هیئت‌علمی دانشگاه افسری امام علی^(ع) شامل چه ابعاد، مؤلفه‌ها و شاخصه‌هایی می‌باشد و رتبه‌بندی ابعاد

اخلاق حرفه‌ای چگونه است؟ الگویی با پنج بعد، سیزده مؤلفه و پنجاه‌وشش شاخص به‌دست‌آمده است. برخی از مؤلفه‌های این الگو در دیگر پژوهش‌ها و در مورد عموم دانشگاه‌های دیگر نیز مصداق دارد؛ از جمله مواردی چون مهارت تدریس و دانش تخصصی که در پژوهشی که محمدی و همکاران (۱۳۹۸) انجام‌شده، به آن اشاره شده است. یا مواردی همچون قانون‌محوری، اخلاق و رفتار فردی و توجه به آداب معاشرت که در تحقیق اسکندری در ۱۳۹۸ آمده است؛ با این‌حال الگوی به‌دست‌آمده برای یک دانشگاه در بخش دفاعی که رسالت آن تربیت فرماندهان و مدیران آینده است، جامع‌تر بوده، برخی از مؤلفه‌ها و شاخص‌های این الگو ویژه یک دانشگاه نظامی است. از طرفی در این پژوهش علاوه بر پرداختن به حوزه‌های آموزشی و پژوهشی که در سایر پژوهش‌های داخلی و خارجی به آن پرداخته‌شده بود، به ابعاد اخلاق فردی و تربیتی نیز پرداخته‌شده بود که این از جمله نوآوری‌های پژوهش حاضر است. از این رو، ابعاد و مؤلفه‌های شناسایی‌شده در این تحقیق به شرح زیر بوده و در ادامه نیز رتبه‌بندی این ابعاد بر اساس آزمون فریدمن قید گردیده است:

الف) بعد آموزش

مطابق این بُعد از اخلاق حرفه‌ای انتظار می‌رود که استادان دانشگاه هنگام تدریس از فن بیان قابل‌قبولی برخوردار باشند و مواردی چون بیان شیوا و شفاف در کنار استفاده از زبان بدن در ایشان مشاهده شود و این امر موجب تفهیم بهتر مطالب آموزشی در دانشجویان می‌شود، علاوه بر این، توانمندی در اداره کلاس و استفاده از متون و تاکتیک‌های اداره کلاس به‌صورت مشارکتی‌محور بودن دانشجویان در مباحث کلاسی و همگام و همراه بودن دانشجویان بخصوص در مباحث و دروس عملی، آزمایشگاهی و کارگاهی برای یادگیری دقیق دانشجویان و ایجاد رقابت سالم و سازنده در بین دانشجویان برخوردار باشند. مؤلفه دیگری که در ذیل این بُعد قرار گرفت، داشتن دانش تخصصی اعضای هیئت‌علمی است که استادان باید با به‌روز نگه‌داشتن خود در بعد علمی و شیوه تدریس و استفاده از تجارب علمی دیگران همواره خود را آماده پاسخگویی به سؤالات و دغدغه دانشجویان بنمایند؛ و همچنین بایستی طبق مؤلفه مهارت ارزیابی، استادان مسائل شخصی و حاشیه‌ای را در ارزشیابی دانشجویان دخیل نداده، به‌صورت واضح و روشن نحوه ارزیابی دانشجویان را به آن‌ها در ابتدای ترم تفهیم یابند و عدالت انصاف را سرلوحه ارزیابی دانشجویان قرار دهند.

ب) بعد پژوهش

در رابطه با بعد پژوهشی، از اعضای هیئت علمی دانشگاه انتظار می‌رود که همواره هم خود روحیه پژوهشی و تولید تعداد و تنوع قابل قبولی مفاهیم علمی در سازمان داشته، هم اینکه دانشجویان را به سمت وسوی پژوهش سوق دهند و با آنها را در زمینه‌های پژوهشی همکاری نزدیک داشته باشند.

ج) بعد تربیتی

با نگرش به اینکه دانشجویان دانشگاه به صورت شبانه‌روزی در محیط دانشگاه مشغول خدمت و کسب علم هستند، یکی ابعاد شناسایی شده، بعد نقش تربیتی استادان هست که بایستی خود را مزین و مکلف به رعایت آداب معاشرت و خوش‌خلقی و خوش‌رویی نمایند و با این طریق به‌عنوان مربی، الگوی سازنده و سرمشق اخلاقی خوبی برای دانشجویان باشند.

د) بعد اخلاق فردی

طبق بعد اخلاق فردی، انتظار است که استادان پیوسته دارای روحیه جهادی باشند و از لحاظ شایستگی عقیدتی و سیاسی نیز در طراز معیارهای انقلاب اسلامی و ارزش‌های دانشگاه باشند؛ به‌طوری‌که تحت مؤلفه روحیه جهادی استادان نباید به حرفه خود به‌عنوان یک شغل بنگرند؛ زیرا جایگاه هیئت علمی جایگاه ویژه‌ای است و همچنین بایستی ولایت‌مداری در گفتمان و عمل داشته باشند و کار خود را با سعه‌صدر و خستگی‌ناپذیری انجام دهند و همچنین برابر مؤلفه شایستگی‌های عقیدتی و سیاسی بایستی استادان و اعضای هیئت علمی دانشگاه کاملاً به مسائل سیاسی روز دنیا و کشور آشنا بوده، دارای بصیرت سیاسی باشند؛ موازین و معیارهای اسلام را سرلوحه کار خود قرار داده و در قبال وظیفه و حرفه خود در پیشگاه خداوند حس مسئولیت‌پذیری داشته، همواره به دنبال کسب رضایت خداوند باشند.

ذ) بعد سازمانی

برابر الگوی احصا شده تحت بعد شایستگی سازمانی سه مؤلفه ضابطه‌محوری، شایستگی امنیتی و تعهد سازمانی مشخص گردید که بایستی برابر مؤلفه ضابطه‌محوری، استادان لازم است احترام ویژه‌ای به زمان حضور و ترک به‌موقع کلاس بگذارند و همچنین کاملاً به ضوابط، اساسنامه و مقررات آموزشی دانشگاه آگاهی داشته باشند و به آن عمل نمایند. در مؤلفه شایستگی امنیتی باید توجه به حیثه‌بندی مطالب سازمانی و حفاظت در گفتار و عمل داشته و بصیرت اطلاعاتی و امنیتی داشته باشند. برابر مؤلفه تعهد سازمانی که در ذیل بعد سازمانی

آمده است، استادان و اعضای هیئت‌علمی باید به دانشگاه خود تعهد خدمتی داشته و توجه ویژه‌ای به ارزش‌ها و جایگاه مقدس دانشگاه که همواره مورد تأکید فرماندهی معظم کل قوا بوده داشته باشند و همچنین بایستی دانشگاه را دل‌بستگی اصلی خود دانسته، به‌عنوان حرفه فرعی نگاه نکنند.

در پاسخ به بخش دوم سؤال تحقیق که رتبه‌بندی ابعاد اخلاق حرفه‌ای استادان چگونه است؟ از بین ابعاد پنج‌گانه شناسایی‌شده، بر اساس آزمون رتبه‌بندی فریدمن به ترتیب بعد اخلاق فردی بیشترین امتیاز را به خود اختصاص داده است که به این معنا است که از نظر دانشجویان، داشتن روحیه جهادی در کار و رعایت ادب و رفتار در کلاس‌های تدریس و همچنین مقید بودن استادان به اعتقادات و خدامحوری از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است و دانشجویان انتظار دارند که استادان و اعضای هیئت‌علمی به شاخصه‌هایی از قبیل عدم‌نگرش به جایگاه معلمی به‌عنوان شغل و منبع درآمد، خدامحوری و توکل به خداوند در انجام وظیفه، ولایت‌مداری در گفتار و عمل، سعه‌صدر و خستگی‌ناپذیری، استفاده صحیح و صیانت از بیت‌المال و اموال دانشگاه، فروتنی و تواضع علمی در تسهیم علم و دانش توجه ویژه‌ای داشته، مزین به چنین شاخصه‌هایی باشند و ابعاد سازمانی، آموزش، پژوهشی و تربیتی در اولویت بعدی قرار گرفتند. تحقیقی که اسکندری (۱۳۹۸) در دانشگاه پیام نور استان آذربایجان شرقی انجام داد، نشان داد که خدامحوری و توجه ویژه به اعتقادات و موازین اسلامی از جانب استادان و اعضای هیئت‌علمی دانشگاه از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است و این موضوع بیان می‌کند که یافته‌های تحقیق حاضر با یافته‌های پژوهش در دانشگاه پیام نور استان آذربایجان شرقی هم‌راستا است.

پیشنهاد‌های تحقیق

بحث اخلاق حرفه‌ای و چگونگی نهادینه‌سازی آن در سازمان‌ها و به ویژه اخلاق حرفه‌ای استادان دانشگاهی و اخلاق حرفه‌ای اعضای هیئت‌علمی یک دانشگاه نظامی که همواره مورد توجه ویژه مقام معظم رهبری بوده است و از طرفی رسالت و مأموریت آن پرورش و تربیت فرماندهان و مدیرانی است که قرار است در آینده عهده‌دار رهبری، هدایت و سکان‌دار بخش دفاع باشند، از اهمیت بسیار بالایی برخوردار است. فرماندهان، مدیران و تصمیم‌گیران حوزه پرورش، آموزش و تربیت دانشجویان باید تلاش کنند راهکارهای عملی و سازنده‌ای را برای نهادینه‌سازی آن در دانشگاه و سازمان‌ها ارائه دهند؛ از جمله این راهکارها عبارتند از:

۱. دقت در جذب و به‌کارگیری استادان و اعضای هیئت‌علمی مقید و مسئولیت‌پذیر باروحیه جهادی و بادانش کافی در دانشگاه و ابلاغ نتایج حاصل از این پژوهش به استادان و اعضای هیئت‌علمی و مقید نمودن استادان به رعایت اساس‌نامه و شیوه‌نامه‌های دانشگاه؛
۲. تهیه و تدوین منشور اخلاقی و اخلاق حرفه‌ای در دانشگاه با مدنظر قرار دادن نتایج این پژوهش و دقت نظر در اجرای مباحث مصوبه دانشگاه؛
۳. ارزیابی و بازخوردگیری از دانشجویان، فرماندهان و رؤسای گروه و دانشکده‌ها در خصوص میزان رعایت شاخصه‌های مندرج در منشور و الگوی اخلاق حرفه‌ای از سوی استادان و مرتفع نمودن موانع و نقاط ضعف در این زمینه؛
۴. به‌کارگیری نتایج حاصل از این پژوهش در سایر دانشگاه‌ها و مراکز آموزشی ارتش جمهوری اسلامی ایران.

پیشنهاد برای پژوهش‌های آتی

۱. پیشنهاد می‌شود عنوان پژوهش حاضر در سایر دانشگاه‌های نیروهای مسلح نیز انجام و نتایج حاصل از آن پژوهش‌ها با پژوهش حاضر مقایسه شود؛
۲. پیشنهاد می‌شود سایر پژوهشگران ابعاد و مؤلفه‌های پژوهش حاضر را با سایر روش‌های کمی، مدل‌سازی نمایند.

منابع و مأخذ

- اسکندری، کریم (۱۳۹۸). شناسایی و اولویت‌بندی مؤلفه‌های اخلاق حرفه‌ای اعضای هیئت‌علمی دانشگاه پیام نور استان آذربایجان شرقی. فصلنامه مدیریت در دانشگاه اسلامی. سال ۸، شماره ۱، ۱۲۱-۱۲۸.
- آهن‌چیان، محمدرضا؛ سلیمانی، الهام (۱۳۹۶). ادراک اعضای هیئت‌علمی از حرفه‌ای بودن در نظام آموزش عالی ایران. فصلنامه پژوهشی و برنامه‌ریزی در آموزش عالی، ۲۳(۲)، ص ۱-۲۳.
- ایمانی‌پور، معصومه (۱۳۹۱). اصول اخلاق حرفه‌ای در آموزش. مجله ایرانی اخلاق و تاریخ پزشکی، ۲(۶)، ۲۷-۴۱.
- البرزی، محمود (۱۳۹۰). سیستم‌های اطلاعات مدیریت، چاپ اول، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد الکترونیکی.
- بوذرجمهری، فتح‌الله؛ منصوریان، مهسا، هرنندی، یاسمن، بوذرجمهری، حسین (۱۳۹۲). اخلاق حرفه‌ای استادان دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد از دیدگاه دانشجویان، مجله مرکز مطالعات و توسعه آموزش علوم پزشکی، ۸(۳)، ۴۴-۵۲.

- پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت‌الله‌العظمی سید علی خامنه‌ای، موسسه پژوهشی فرهنگی انقلاب اسلامی.
- پورشافعی، هادی و رمضان‌زاده، خیرالنسا (۱۳۹۷). بررسی اختلاف وضعیت موجود و مطلوب رعایت اخلاق حرفه‌ای استادان از دیدگاه دانشجویان علوم پزشکی بیرجند، مجله علمی دانشگاه علوم پزشکی بیرجند، دوره ۲۵، ۱۰۷-۱۱۴.
- خنیفر، حسین، مسلمی، ناهید (۱۳۹۶). اصول و مبانی روش‌های پژوهش کیفی، تهران: انتشارات نگاه دانش.
- سیحان‌زاده، مهدی؛ نجفی، حسن؛ جعفری هرنندی، رضا و فرمهبینی فراهانی، محسن. (۱۳۹۴). مؤلفه‌های اخلاق حرفه‌ای تدریس از دیدگاه دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی قم. دوماهنامه راهبردهای آموزشی در علوم پزشکی، دوره ۷، سال ۶، ۴۰۱-۴۰۳.
- سعادت‌مند، مهین‌دخت (۱۳۸۲). تاریخ، اخلاق و مقررات، امامایی و پزشکی قانونی، قم: تسبیح.
- سلیمی، مهدی (۱۳۹۵). مؤلفه‌های اخلاق حرفه‌ای استادان دروس تربیت‌بدنی عمومی دانشگاه‌ها، نشریه اخلاق در علوم رفتاری، ۱۱(۲)، ۵۱-۶۰.
- سهیلی، حمیدرضا؛ فقیهی‌پور، جواد و مهدوی‌نسب، حسین (۱۳۹۶). اخلاق حرفه‌ای (مفاهیم، تعاریف و کاربردها)، چاپ اول، تهران: انتشارات دارالفنون.
- شیخ‌زکریایی، ندا و آتش‌زاده شوریده، فروزان (۱۳۹۴). رابطه اخلاق حرفه‌ای و تعهد سازمانی در استادان دانشگاه علوم پزشکی استان کردستان، نشریه علمی - پژوهشی دانشکده پرستاری و امامایی. دوره ۲۵، شماره ۹۱، ۲۱-۳۰.
- صفیان، مهدی؛ مهدوی، مهدی؛ صالح‌نژاد؛ سید علی و امرایی، سید عبدالله (۱۳۹۸). مؤلفه‌ها و ویژگی‌های اخلاق حرفه‌ای استادان و اعضای هیئت‌علمی دانشگاه‌های سازمانی، نشریه مدیریت اسلامی، ۲۷(۴)، ۲۵-۵۱.
- عباسی، رسول، طاهری، غزاله، باباشاهی، جبار (۱۳۹۵). وضعیت اخلاق حرفه‌ای استادان دانشگاهی از دید دانشجویان، فصلنامه اخلاق در علوم و فناوری، شماره ۴، ۱۲-۱۶.
- عباسی، نریمان، قلاوندی، حسن، مهاجران، بهناز (۱۳۹۹). طراحی و تبیین مؤلفه‌های اخلاق حرفه‌ای، فصلنامه اخلاق در علوم و فناوری، ۱۵(۲)، ۲۵-۲۷.
- فرامرز قراملکی، احد (۱۳۸۲). اخلاق حرفه‌ای، تهران: انتشارات مجنون.
- فرامرز قراملکی، احد (۱۳۸۵). اخلاق حرفه‌ای، چاپ دوم، قم: انتشارات مجنون.
- فرزانه، سارا (۱۳۹۳). بررسی مهمترین مؤلفه‌های اخلاق حرفه‌ای استادان از دیدگاه اعضای هیئت‌علمی، دانشجویان کارشناسی ارشد و مدیران گروه دانشکده علوم انسانی دانشگاه گیلان، کنفرانس بین‌المللی اقتصاد حسابداری، مدیریت و علوم اجتماعی.
- فرمهبینی فراهانی، محسن و بهنام جام، لیلا (۱۳۹۱). بررسی میزان رعایت مؤلفه‌های اخلاق حرفه‌ای در اعضای هیئت‌علمی دانشگاه شاهد. فصلنامه اخلاق در علوم و فناوری، ۷(۱)، ۱-۱۰.

قرآن کریم.

کیدوری، امیرحسین، محمد حسینی، سید احمد و سلیمانی، الهام (۱۳۹۸). ادراک دانشجویان از شایستگی‌های تدریس اعضای هیئت‌علمی، فصلنامه علمی- پژوهشی. ۷(۴)، ۱۰۷-۱۳۱.

لشکربولوکی، مجتبی (۱۳۸۷). چارچوب تدوین ارزش‌ها و اخلاق حرفه‌ای پژوهش‌های علمی و فناوری، فصلنامه اخلاق در علوم و فناوری، ۳(۱).

محمدی، عبدالرضا، زارعی، حبیب‌الله، مهدوی‌نسب، حسین (۱۳۹۹). پرورش نظامی، جلد اول، تهران: انتشارات دانشگاه افسری امام علی (ع).

نظری، شهرام، محمودی، احمد، کوثری‌پور، محسن و حسنی، فهیمه (۱۳۹۹). نقش مسئولیت اجتماعی و اخلاق حرفه‌ای در ارتقای سرمایه اجتماعی معلمان تربیت‌بدنی شهر تهران، فصلنامه علمی-پژوهشی مطالعات مدیریت رفتار سازمانی در ورزش، سال ۷، شماره ۲۷، ۵۱-۶۰.

نهج البلاغه.

- Banner, J.M. & Cannon, H.C (1997). *The Elements of Teaching*. New Haven and London: Yale University Press.
- Boyatzis, R. E (1998). *Transforming qualitative information: Thematic analysis and code development*, Sage.
- Eweje, G. & Brunton, M (2010). *Ethical Perception Of Teachers in New Zealand University*. *Journal of Business Ethics*, 19(4), 95-111.
- Kogi Naidoo (۲۰۱۲). *Maintaining Ethical Standards in Higher Education Teaching and Research Practice: A case Study*, Massey University. Palmerston North, New Zealand.
- Marie, Anne Mundy; Lori Kupczynski, Joannetta, D. Ellis & Robina, L. Salgado (2009). "Setting the Standard for Faculty Professional Development in Higher Education". *Journal of Academic and Business Ethics*.
- Payne, D. & Pressley, M (2013). *A transcendent code of ethics for marketing professionals*. *International Journal of Law and Management*. 55, 1, ۵۵-۷۳.
- Sarmadi, M.R. Shalbfaf, A (2007). *professional ethics in total quality management ethics in science and technology*. 3, 4, ۹۹. (persian).